

АНАЛІЗ БІОМОРФ МОХОПОДІБНИХ УРБОЕКОСИСТЕМИ МІСТА ПРИЛУКИ (ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛ.)

(Гапон Ю.В. викладач, УМСА, м. Полтава, Україна)

Мохоподібні є невід'ємним компонентом міських екосистем та відіграють важливу роль у формуванні їхньої флори та рослинного покриву. Аналіз бріофлори будь-якого регіону включає різні аспекти досліджень. Крім характеристики таксономічної структури флори, встановлення ролі конкретних родин, родів, співвідношень між різними групами бріофітів, пропорцій флори, як правило, вивчається її еколого-біологічна, еколого-ценотична, біоморфологічна структура та аналізуються її географічні особливості. Тому метою нашої роботи і є аналіз біоморфологічної структури бріофлори урбоекосистеми м. Прилуки (Чернігівська обл.), матеріал для якої було зібрано під час експедиційних виїздів протягом 2016-2017 рр. в розрізі виконання теми дисертаційної роботи по вивченню мохоподібних урбоекосистем міст Роменсько-Полтавського геоботанічного округу. Назви видів мохоподібних наведені за М.Ф. Бойком [1, 232 с.]. Виділення життєвих форм мохоподібних виконано згідно класифікації, наведеної у працях українських біологів [2, с. 44; 3, 41].

У результаті наших досліджень встановлено, що бріофлора міста Прилуки та його околиць налічує 43 види мохоподібних та одну різновидність, які належать до 26 родів, 16 родин, восьми порядків, двох класів, двох відділів. Відділ *Marchantiophyta* представлений одним видом – *Marchantia polymorpha* L., *Bryophyta* – 42 видами.

У результаті наших досліджень виявлено, що в складі досліджуваної бріофлори наявні наступні групи біоморф: пухка та щільна низька дернинка; вертикально-галузистий, нитковидний, плоский та таломний килим; високі та низькі подушки і щільне та пухке плетиво. Переважають види, які мають низькі, приземисті життєві форми. Це пухкі низькі дернинки (8 видів, 18,6 %), щільні низькі дернинки (6 видів, 13,9 %), плоский килим (8 видів, 18,6 %) та низькі подушки (5 видів, 11,6 %). Доля цих видів складає 62,7 %, тобто це становить понад половину (27 видів) досліджуваної бріофлори. Приземистими біоморфами є також таломний, нитковидний та вертикально-галузистий килим (6 видів, 13,9 %). Всього біоморфу килим мають 14 видів (32,6 %). Частка видів, у яких формуються порівняно вищі за розмірами біоморфи незначна. Це плетиво (6 видів – 13,9 %), високі подушки та високі дернинки (по 2 види, всього 9,2 %).

Типовими видами, що мають низьку пухку дернинку є *Funaria hygrometrica* Hedw., *Fissidens bryoides* Hedw., *Tortula aestiva* (Schultz) P. Beauv., *T. muralis* Hedw. та ін. Життєва форма низька щільна дернинка властива для видів *Bryum argenteum* Hedw., *B. caespiticiu*m Hedw., *B. moravicum* Podp., *Pohlia nutans* (Hedw.) Lindb. Найрізноманітнішою біоморфою у бріофлорі міста є килим (вертикально-галузистий – *Anomodon longifolius* (Schleich. ex Brid.), *A. viticulosus* (Hedw.) Hook. & Taylor, *Hypnum cupressiforme* Hedw.; плоский – *Leskea polycarpa* Hedw., *Pseudoleskeella nervosa* (Brid.) Nyh., *Pylaisia polyantha* (Hedw.) Schimp. Нитковидний килим є

характерним для *Amblystegium juratzkanum* Schimp., *A. serpens* (Hedw.) Schimp., таломний – *Marchantia polymorpha* L.

Отже, в бріофлорі м. Прилуки переважають мохи з приземистими невисокими біоморфами. Ймовірніше всього, це пов'язано з досить суворими умовами урбоекосистем, які не є сприятливими для мохоподібних (висока інсоляція, недостача вологи, бідні за ступенем трофності субстрати). Цьому сприяють і особливості організації самих бріофітів, у яких немає покривних тканин, відсутність яких утруднює накопичення і підтримку відповідного водного балансу. Тому низькі за розмірами мохові дернини сприяють перенесенню несприятливих умов міста і є в ньому найбільш поширеними.

Література

1. Бойко М.Ф. Чекліст мохоподібних України / М.Ф. Бойко. – Херсон: Айлант, 2008. – 232 с.
2. Бойко М.Ф. Методика дослідження мохоподібних: навчальний посібник / М.Ф. Бойко. – Херсон: ФОП Вишемирський В.С. – 2018. – 112 с.
3. Гапон С.В. Біоморфологічна структура бріофлори Лісостепу України / С.В. Гапон // Чорноморський ботанічний журнал. – 2010. – 8, № 1. – С. 41-48.